

VAMPIRELA

Andžela Karter

Nežni gugut golubica biva sve glasniji da bi se na kraju u prvom planu začula pesma ševe, u zatvorenom prostoru.

GROFICA: (Preko pesme.) Može li ptica da peva samo pesmu koju zna ili može da nauči novu. . .

JUNAK: . . . reče ljupka, usamljena vampirica, prelazeći elegantnim skalpelom svog nokta preko rešetki kaveza u kojem peva njena ptica ljubimica.

Zvuk Grofičnih noktiju preko rešetki kaveza. Grofica se smeje: a njen smeh preuzima usna harmonika koja ga odražava kao ogledalo — ševa peva; sve to biva nakratko presečeno sablasnim krikom šišmiša.

Kao i na početku, gugut golubica postaje sve glasniji.

Ševa peva, Grofica se smeje, a njen smeh, kao i pre, ponavlja harmonika; ovaj zvuk se utišava onda kada se začuje kako njeni prsti prelaze preko rešetki kaveza za ptice.

GROFICA: (Preko zvuka.) Moji ljudi i ogavni precu skrivali su se, po navici, od sunčeve svetlosti povlačeći se u, uistinu, svečane, tugaljive sobe s teškim zavesama; svako je, muškarac ili žena, bio žrtva najužasnije strasti. Sablasni krik šišmiša.

Ah! — jedva se usudujem da izgovorim njegovo ime. Čak i najpodliji davo u paklu izbegava društvo mog roda. Osuđena sam da ponavljam njihove zločine; to je moj život. Postojim samo kao prinuda, prinuda. . .

GROF: (Prigušenim glasom.) U Ugarskoj, u temišvarskoj grofoviji, oni koji obolevaju od fatalne letargije koja prati moje zagrļaje kažu da ih sledi bela prikaza, pričuvala za njihove pete dvojice nalazi se, razumeš, samo u obuzdavanju. Poput mene, poput tebe, oni su vlasnici tajanstvene samoće dvosmislenih stanja. . . oni nisu povezani u veliki lanac radanja. Svi smo mi neprirodni. Konj i jahać kaskaju ka seoskom groblju.

Sve itd. i klip-klap konjskih kopita čuje se na otvorenom prostoru — u centru.

— i obilaze nadgrobne ploče, dok ih seljaci prate s ašovima i kosama, raspećima i vencima belog luka. Bez daha, oni se vuku nešto malo iza emisara nevinosti. . . sve dok —

Za vreme gore navedenog čuje se žamor seljaka koji prerasa u teško disanje — dahtaje.

DEČAK: Gledajte! Zaustavio se! Ne pomiče se ni za inč! (Koraci.) Ovde, ovde! U ovom grobu, pod ovim kamenom, leži vampir!

Zvuk lopata. Udarac ašova o sanduk. Škripa: otvaraju kovčeg.

Ah!

Seljaci reaguju na ono što su ugledali.

GROF: (Izbliza.) Tu leži plen, obraza rumenih kao da padoh u san u svom mrtvačkom pokrovu. Mogao sam možda da zapadnem u kratki dremež nakon večere, sit, miroljubiv. . . Sveštenik podiže teški mač. . .

Oštar udarac. Ubrzano zapevanje na grčkom.

I tako mi odrubljuju glavu, dok na sve strane šikljaju topli mlazevi sočne, crvene krvi, poput rastopljenih ruža.

Dahtanje. Ubrzane molitve.

DEČAK: Zemlja je oslobodena od najezde vampira! Uzvici odobravanja i apaluz. Stišava se iza onog što sledi i pretapa u muziku.

GROF: Beskonačno, prisustvujem pospovstvenom pogrebu; tiho, grozno, preko svih mojih pogreba, ponovo se uzdiže moja kobna senka. . .

GROFICA: Ali ljubav, istinska ljubav, mogla bi da me oslobodi iz ovog velikog kola, ovog strašnog točka sudbine. . .

GROF: Moja kćerka, poslednja u lozi, kroz koju sada projektujem čedno, posmrtno postojanje, veruje za sebe da je verzija Letećeg Holandana — da bi sva mogla biti stvorena ljudskim osećanjem. Da će, jednog lepog dana, nevinu mladić dojahati do kapije zamka i vratiti je u ljudski rod poljupcem svojih čistih, blelih usana.

Grofica ispušta strašan uzdah koji preseca muziku i suvo je ca.

O, mala moja devojčice, voleo bih da te vidim kako ležiš mirna. . .

Zvuk koji stvaraju točkovi bicikla po stazi biva sve glasniji — na otvorenom prostoru.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Noć i tišina. Nikada nisam ni pretpostavljao da, ovde u Karpatima, neće biti zvezda. Ni zvezda, ni meseca. Samo sam malo nervozan, iako ovde nikoga nema. . . Da li je to što osećam, jednostavno, zujanje mojih sopstvenih nerava? Premda nisam plašljiv. Pukovnik me uverava da imam čelične živce. Ali, skoro da bih mogao biti spreman da poverujem kako ovaj strah nije ništa više od iznenađene krize, ponovna poseta svih dečijih strahova od noći i tišine u mojoj trenutnoj usamljenosti, sablasnoj tami ovog karpatskog

vremena za čaj. . . Da ne posedujem čudnovato uverenje da je sama strava imanentna ovom posebnom stenju i grmlju, bio bih sklon da poverujem da sam prosto nevino uplašen. Ni na jednom drugom mestu nikada nisam osetio takvu stravu. Severno-Zapadna Granica, daleko veća pustara, daleko nenaklonjenija. . . proklete pustinje me nikada nisu toliko plašile. Ovo je kao da je strava duh ovog mesta i izlazi samo noću. Kada su mi jutros u gostionici rekli da ne bi trebalo da se zadržavam napolu nakon što se spusti tama, nisam im poverovao. Ali tada se nisam ni najmanje plašio.

Sova hući, dug, usamljen zvuk. Točkovi bicikla se nesigurno okreću, čuje se udarac o kamen. Junak usklikne.

Ah! ah, to je samo noćna ptica. Krik noćne ptice me je za trenutak preplašio, tako da sam skoro pao.

Točkovi bicikla postojano se okreću na stazi.

Kažu da je sova bila pekarova kći. . . a ne ptica najboljeg od svih predskazanja.

Zivahnijim, manje introspektivnim tonom.) Voziti bicikl je samo po sebi nekakva zaštita od sujevernih strahova, budući da je bicikl proizvod čistog uma, stavljen u pokret. Geometrija u službi čoveka! Dajte mi dva kruga i pravu liniju i pokazaću vam šta s njima samo mogu da učinim. Sam Volter je mogao da izmisli bicikl, budući da ovaj tako mnogo pridonosi čovekovom blagostanju, a ni najmanje njegovom uništenju. Vožnja biciklom je korisna za zdravlje. Bicikl ne ispušta štetne gasove i dopušta samo najpristojnije brzine. On nije smrtonosno oruđe.

Pa ipak, kao i svi proizvodi prosvetljenog uma, bicikl ima nešto blago ekscentrično u sebi. Na dva točka u Zemlji Vampira! Prikladno odsustvo za pripadnika engleske srednje klase. Prvi moj izbor bio je, Sahara. Ali onda, pomislih, možda će proputovanje s većim brojem ljudi biti privlačnije. . .

Niko nije iznenađen što me vidi, odmah nagadaju odakle dolazim. Priprosti seljaci pomalo se smeju za u brade. Le Monsieur Anglais! Ali, prema meni se ophode s poštovanjem; jer bi samo čovek, s carstvom koje sunce nikada ne obasjava da bi ga podržalo, vozio bicikl kroz ovaj predeo nastanjen fantomima.

Pauza. Bicikl se polako zaustavlja.

Bicikl je usamljeni instrument.

Huk sove.

Voziti bicikl, to podrazumeva neprekidan napor volje i zbog toga je ovo moralna vežba. Svesno održavanje vertikalnog položaja u takvim okolnostima kao što je prisustvo ogromnog straha, kada bi se horizontalni — ležeći ispružen na zemlji, prstima bespomoćno grebucili zemlju u nameri da se iskopa rupa u koju bi se sakrilo — činio daleko pametnijom stvari koja može da se uradi.

Sada se približavamo seljačkom mostu.

Točkovi sada klopuću dok prelaze preko mosta — što odgovara junakovom raspoloženju.

Ima nečeg atavističkog, nečeg nadrealnog u prelaznu uskomešane, tamne vode kad nema mesečine. . .

GROF: (Vrlo tiho.) A kada je prešao preko mosta, došli su fantomi da bi se sreli s njim. . .

Klopavanje točkova bicikla postaje glasnije.

JUNAK: Verujem da se sada tako plašim da bih, kada bi prednji točak mog bicikla poskočio preko onog kamena — ili je to lobanja divlje zveri — one lobanje ili kamena koji vidim u drhtavoj svetlosti svoje lampe, izleteo sa sedišta i naglavačke se prevrnuo u bujicu vode, budući da mi je strah preplavio osećaj ili osećaje, pa više ne mogu da zadržim vertikalni položaj pred licem bilo koje neočekivane prikaze, ma kako male. (Ispušta iznenadni krik.)

Lomljava, pljusak vode, stenjanje: točkovi bicikla okreću se u prazno. Jedan točak se okreće sve sporije i sporije, dok se na kraju ne zaustavi. Zvuk se pretapa i prelazi postepeno u huk vode. Junak stenje dok se izvlači na obalu. U daljini, žamor grubih glasova postepeno postaje sve glasniji. Glasovi govore improvizanim jezikom, punim -ks- i -ts- zvukova. Prilaze junaku i radoznavo počinju da ga ispituju.

JUNAK: Polako, kažem! Zar niko ne govori engleski? Nijednu jedinu reč? Hej, kuda me te vodite?

Ljubazno, ali odlučno, podižu ga, izmenjujući grlene primedbe i povremeno ga štipaju. Njihove ogromne čizme škripe po stazi dok ga odvođe.

(Preko ovih zvukova.) Pa, pretpostavljam da ću uskoro otkriti kuda me te vode. Baš bih mogao i da se odmorim. Mogao bih da. . . popijem šolju čaja. Baš gadan pad, zaista — samo sam se malo ugruvao, moram priznati. Dobra, topla šolja čaja, sada. . . Bože moj, kakav sam ja to Englez! Ovo nikada neće prestati da me zapanjuje.

A zašto su ostavili bicikl? Dok leži tamo gde je i pao, među korovom uz jednu stranu mosta, zardaće od rose. . .

Koraci, sada na kaldrmi.

Ah, svetlo pred nama. Mora biti da idemo prema tom svetlu. Svetlo, imanje u ovom napuštenom i pustom

Andžela Karter (Angela Carter, 1940—1992.) je rođena u Saseksu. Studirala je engleski jezik na Univerzitetu u Bristolu. Prvi roman, *Shadow Dance*, objavila je 1965., a kritičari koji njen izlazak na književnu scenu dočekuju s pažnjom i odobravanjem već tada svrstavaju Karterovu u red najprovokativnijih i najoriginalnijih britanskih prozaišta mlađe generacije. Knjige koje su usledile više su nego potvrdile predviđanja kritičara i oćekivanja čitalaca: osam romana (deveti će biti objavljen posthumno, u aprilu ove godine), tri zbirke kratkih priča, dve zbirke eseja i novinskih članaka, kao i jedna zbirka radio drama obezbedili su joj mesto vodećeg savremenog autora u Velikoj Britaniji. Njenu reputaciju potvrdili su i brojni pozivi da kao predavač učestvuje u radu elitnih škola za kreativno pisanje širom Amerike i Australije. Andžela Karter je dobila nekoliko uglednih književnih nagrada i priznanja. Umrla je u februaru ove godine, u Londonu.

delu sveta. Pa ipak, to svetlo ne može da me uteši, da me primora da pomislim na dom, toplinu i ognjište. To je zloslutno i treperavo svetlo, poput fosforescentnog plamena nad močvarama... Bože, zamak! I baklja pred kapijom; možni, zakovitlani miris plina, vetrom nošen tamno-amo!

Šitanje koje stvara mlaz plina.

GROF: (Prigušenim glasom)... ogroman, razrušen zamak, sa cijih visokih, crnih prozora ne dopiru zruci svetlosti i čiji razvaljeni bademi iscrtaju nazubljenu liniju... kao polomljeni zubi. A kraj kapije, obasjaću posetiocu put i pozeleću mu dobrodošlicu vatrenim cvećem ubranim u paklu...

Pas reži; zvono tužno zvoni. Kapija se otvara uz škripu, melodramatično.

JUNAK: Vratar, rožnati fenjer u njegovoj žuljevitoj ruci; osvetljava sazvežđa paučine...!

Seljaci, odlaze, neprijatno se cerekajući. Vrata se zatvaraju uz tresak. Koraci na kamenom podu.

Sam sam. Mili Bože, nikada nisam čuo da se ijedna kapija zatvara za mnoga sa tako naglašenim treskom. Kako samo drhtim; ova mokra odeća...

VRATAR: (Kaže nešto nerazumljivo.)

JUNAK: Dobro veče. (Junak seda, s uzdahom olakšanja.) Mora biti da je ovo domarova odaja. Posle čista, sasvim udobna... Pomalo spartanska... puške na zidu. Ne govorite engleski, a?

Vratar nešto progunda. Pa, mislim da ćemo se prilično dobro slagati. Ej, kakva lepa vatrića... (Trlja ruke kraj plamena koji pucketa). Ah, odeća u koju ću se presvući, spremna za mene... zašto — baš moj broj! Lep vuneni komplet, ovo odelo, i fina svilenka košulja, s monogramom iznad grudi... Cirilično delta, uistinu... Već je sve spremno za mene, kao da su me očekivali. I pozamašan par cipela. (Dok ovo govori, junak se presvlači.) To je već bolje, čista, suva odeća. I, sudeći prema vratarevom rukovanju tom bocom, tom časom, trebalo bi da zamislim kako će uskoro biti podvrgnut maloj seljačkoj gostoljubivosti.

Flaša se prazni u čašu.

Hvala! (Pije, kašlje.) Neka vrsta votke, vrlo jake... greje. Izvesno je da neću odbiti još jednu.

Čaša se još jednom puni. Koraci i efekti u pozadini.

Šta ti je sad pa to! A, donosiš mi malo crnog hleba, je li? Crni hleb i sir. Baš bih mogao i da pregrizem nešto, moram da kažem. Pretpostavljam da ću ovde pronaći noć. Samo jedan krevet... možda ću leći dole na pod, zajedno s psom. A, momče?

Pas uzbuđeno laje.

GROF: (Prigušenim glasom.) Lezi, dečake, lezi!

Pas cvili.

JUNAK: Napuštaš me, sada? O, dodi, Englezi imaju tradicionalnu sklonost za pse... ali, možda, ne za takve pse kao što si ti, ti ogromno, balavo, zubato čudovište! Da, uistinu divlji pas.

GROF: (Prigušenim glasom.) Crvenooko davolje štene, mnogo je glupavih predaka umrlo groznom smrću u rukama inkvizicije jer su u nedrima gajili takve prijatelje poput tebe... ako budeš dobar i ne budeš grizao tepih ili isprljao pod, moja će ti kći baciti sočnu kost, jedan femur s ostacima mesa na sebi, možda.

Vrata se otvaraju uz škripu.

JUNAK: (Sebi.) Šta to imamo ovde, kakvu to prikazu u crnom somotu. Sobara, sudeći prema njegovoj ropskoj pokornosti, gazdarčinog sobara? Maše mi. Šta, nem je... (Glasno. Vodiš me negde, zar ne? Da se upoznam s kraljem zamka? Nema potrebe da mi tako čvrsto steže zglavak... Mirno ću početi.)

Eho koraka na kamenom podu.

GROF: (Sablasno smejuljenje gubi se u ehoima.)

Pretpa se u ono što će reći gospoda Bin. Vatra pucketa u pozadini.

GOSPODA BIN: (Zlokobno, šaljivo — iz daljine.)

Fil, fi, fo, fam.

Osećam miris krvi jednog Engleza.

Oh, jedino što me održava zdravu duhom jeste moj istančani osećaj za škotski humor!

GROFICA: Ja sam gospodarica zamka. Ime mi je prognanik. Ime mi je teskoba. Ime mi je čežnja. Daleko, daleko od sveta vetrovitih planinskih vrhova, držim se potpuno osame, vreme mi prolazi u beskonačnom vraćanju, večnoj nesvesti. Ja sam i Uspavana lepotica i začarani zamak; princeza koja pada u san u zamku svog mesa.

GOSPODA BIN: Smiri se, smiri, draga moja, ne tuguj!

Mrmor ševine pesme.

GROFICA: (Drhti.) Hladno, tako je hladno, gospodo Bin... vetar se uvlači unutra kroz pukotine u starom kamenu i vatra me nikada ne greje.

GOSPODA BIN: (Detetu.) A sada, prestani da žališ samu sebe i pojedi jajce. Vidi, zbog tebe sam, od hleba i butera, napravila vojnike...

GROFICA: (Kao dete.) Da pojedem lepe vojnike?

GOSPODA BIN: Kao dobra devojčica, sada... oh, ruke su ti kao led!

GROFICA: Od detinjstva, tako hladne. Uvek hladne. Trebalo bi da odem u zemlju večnog leta i pustim da mi

latice rascvetalog drveta padaju po licu, dok ležim u toploj senci i spavam ne osećajući groznicu ovog večnog drhtanja. Ali, da li bi čak i italijanska leta mogla da me zagreju, kad to ne mogu ni sve vatre pakla.

GOSPODA BIN: (Ljutito) Grofice! A sada prestanite s cviljenjem!

GROFICA: (Skoro prkosno.) I davoli izbegavaju...

GROF: (Prigušenim glasom.) Da li je moja lepa kći osećala posmrtno prisustvo svog oca ili je ona zaista deo mene samog...

Otvaraju se vrata, odatle.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) U tamnoj, raskošnoj sobi, razaznao sam dve prilike kraj male vatre, kršnu damu kose poput bibera i soli, skupljenu pozadi u strogi kolačić, strm kao uspravljen kamen, i mladu ledi, koja je sedela. (Glasno; ali s oklevanjem.) Dobro veče...

Trenutna pauza.

GOSPODA BIN: Dobro veče vama. Mogu li da vas predstavim Grofici.

GROFICA: (Prekida je, u neobuzdanoj žurbi.) Dobrodošli, dobrodošli u moj zamak. Tako je lepo ugledati novo lice, ja retko primam posetioce i ništa me — ništa, uveravam vas! — ni upola toliko ne raduje kao prisustvo nekog stranca. Zamak je tako pust; ovde dolaze samo meštani da nam donesu mleko i jaja i malo svežeg mesa... ponekad mi dovedu putnika zatečenog mrakom, ako se dogodi da nalete na nekog. Moj zamak je čuven po gostoprimstvu.

Slabi zvuk Grofovog posmrtnog cerekanja.

Morate mi oprostiti zbog tame... moje oči. Nevolja s očima. Jasno mogu da vidim samo ukoliko postoji kontrast između svetlosti i senke, uslov koji porodica deli sa mačkama. (Dok izgovara nekoliko poslednjih rečenica, Grofica sedi u stolici za ljuljanje.)

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom, dok u pozadini sve ostaje nepromenjeno.

JUNAK: U prvi mah, u teško zasenčenoj svetlosti lampe, jedva sam uspeo da joj razaznam obrise, te spazih samo njen nejasni oblik, dok se, neumoljivo poput klatna džinovskog sata, kretao čas nazad, čas napred u stolici za ljuljanje, napravljenoj od savinog drveta; nosi belu haljinu od muslina, izgleda kao oblak uhvaćen u zamku.

Ali, kako sam se privikavao na pomanjkanje svetlosti, počeo sam da raspoznajem zapanjujući sklad crta njenog lica. (Živahnijim, nepristrasnijim tonom.) Mlada grofica je bila toliko lepa, da je, uz to, mogla biti i grbava; njena lepota je bila toliko neumerena da je izgledala kao neka vrsta deformiteta. I ja pomislih, njen izgled ima za nužnu posledicu njenu usamljenost, jer čak, ili možda naročito, u svojoj golotinji (Akord onesvesćujuće muzike, nastavlja se tokom junakove sledeće rečenice). — mogućnost koja me je, štaviše, istog trenutka užasnula da bih mogao da razmišljam, o, ne, Bože! čak ni u svojoj golotinji koja izaziva strahopoštovanje! (Muzika naglo prestaje.) Ne, čak i ako nosi samo najjednostavniju, najnepretenocijniju, najnedolicijniju odeću, stigla bi, na svaki skup, neumesno nakindurena. Njena lepota je bila kao haljina i suviše dobra da bi se nosila, jadnica, imala je samo jednu.

GROF: Njena lepota je simptom njenog rastrojstva.

JUNAK: S njom u vezi, postojala je ne jedna od onih dirljivih, malih nesavršenosti koje nas mire sa nesavršenošću stanja u kojem se nalazi ljudski rod.

GROF: Ona je remek delo privida; ona je daleko naj-savršenija imitacija žene.

JUNAK: Njena vidljiva neljudskost ne uliva poverenja. Uopšte nisam mogao da se oslobodim užasne nelagodnosti koja me je obuzela od kada se noć spustila na Karpate i, u Groficičinom liričnom i melanholičnom prisustvu, osetih kako se pojačala do skoro nepodnošljivog stepena.

I suviše mnogo senki u sobi moglo bi se urotiti kako se ne bi videlo da joj nedostaje senka.

Kosa joj pada neutješno poput kiše.

GROF: Strašno bi želela da bude ljudsko biće, ali je to, naravno, sasvim nemoguće.

JUNAK: Tako je lepa da izaziva sažaljenje.

Njen prirepak, škotska guvernanta, ima usta kao čelična zamka.

GOSPODA BIN: (Živahno, nepristrasno, autobiografski.) Moje ime je gospoda Bin. Ostavši udovica vrlo rano u životu, u najmučnijim okolnostima, prepuštena samoj sebi i velikom svetu samo sa svojom duhovitošću i nepokolebljivosti moralom, javila sam se na oglas u edinburškoj Gazeti, u kojem se tražila guvernanta za mladu damu aristokratskog porekla u udaljenom delu Karpata. Nudili su neobično veliku platu; ali pažnju mi je naročito privukla činjenica da su ponudili da plate samo cenu karte u jednom pravcu. To je to, cena izlaska.

Razgovor se održao jedne zimske večeri u jednoj od raskošnih dnevnih soba, u luksuznom ali diskretnom hotelu. Neko za koga sam pretpostavila da je lični Grofov sobar, gluvo-nemi čovek u livreji najcrnje pogrebne crnine, predstavio me je Grofu.

Na četvorougaonom stolu rumenela se samo mala lampica, ali je Grof ipak, da bi zaštitio svoje preosetljive

PREDGOVOR

Rodena 1940., bila sam dete Radija — premda smo ga tada još uvek zvali »bežičnjak« — kao što su današnja deca, deca televizije. Budući da sam odrasla na, sada pokojnom, *Dečijem satu*, jedna od najživljih uspomena iz mojeg detinjstva je ona na seriju, uvek ponavljano oko Božića, napravljenu po fantastičnom romanu Džona Mejsfilda, *Kutija zadovoljstva*, s njenim glumačkim spiskom pacova — gusara i Renesansnih filozofa koji putuju kroz vreme, njenom neopisivom atmosferom snega i tajanstva. *Kutija zadovoljstva* je ne-svesno koristila sve mogućnosti radija kako bi stvorila ono što danas nazivamo »magičnim realizmom« i možda je to davnašnja serija, *Dečiji sat*, izvršila mnogo dublji uticaj na mene nego što bih ja to želela da priznam.

oči čak i od tih nekoliko zraka koje je lampa emitovala, nosio naočare sa zelenim staklima. Uskoro sam saznala da je tama sastavni deo ove nesretne porodice.

Kako mu je lice bilo bledo; likvidno, rekla bih. No ipak, savršeni gospodin. Ponudio mi je stolicu, odnosio se prema meni s neobičnom učtivošću.

Posle nekoliko uvodnih pitanja, rekao mi je: da li dobro poznajem Karpate? Odgovorila sam mu oprezno. U dnevnoj sobi.

[U razgovoru s Grofom]. Vidim da je vazduh blag. A planine u načelu puste.

GROF: (Smeje se teatralno.) Mračno, slabo naseljene šume, seljaci ukorenjeni, duboko ukorenjeni u ponižavajuće sujeverje, u ogavne običaje stare koliko i ljudski rod, starije...

U ovim zaparloženim selima, sam Đavo igra na grobljima na Valpurginu noć. Ogolela planina, zamak napola u ruševinama.

GOSPODA BIN: (Prigušenim glasom.) Da li su me možda, on pita, pre negoli me je privukla ova zemlja fantoma, umesto toga, neki lični razlozi primorali da samu sebe izgnam tako daleko od Skotske.

Onda pomislih, oh! mora da je čitao novine. Možda on o meni zna više nego što mi je poznato.

GOSPODA BIN: (Grofu.) Pa, gospodine, i protiv svoje volje moram da priznam... da imam ličnih razloga... najhitnije prirode... što sam želela da napustim Skotsku kad mi se za to ukaže prilika. A na odredište, moglo bi se reći, nemam primedbi.

GROF: Moja kćerka, vama poverena, neće odrasti da bi bila... kao druge žene. Ona, po nekakvoj istančanoj ironiji, već pokazuje znake neobične lepote, a duša joj je potamnela jer zna za svoju kob; ona je poslednji pupoljak velikog drveta tame, konačno dete najstarije, najprokletije loze svih kobnih Balkanaca... krv, krv, krv je njena oćevina, gospodo Bin!

Otac sinu, majka kćerki, ljaga se beskonačno prenosi s kolena na koleno... srebrno tane, kolac kroz srce... [Zadihan]. Ahh!

Zastaje da bi povratio dah i nastavlja.

Niko iz moje porodice ne počiva u miru od kada se Vlad Cepes po prvi put nasladio leševima.

GOSPODA BIN: (Teško diše, smiruje se. Vrlo živahno.) Na svakom klanu ima malo ljage, gospodine. Niko nije savršen. Pravo da vam kažem, pretpostavljala sam da ima nečega u vezi mesta koje vam je ostalo upražnjeno, a to je i istina. Tako velika plata! I obezbedena karta u jednom pravcu, samo u jednom. Ne bih se javila da nisam bila očajna. Znate, moj muž...

GROF: ... je nedavno pogubljen. Njegov zločin —

GOSPODA BIN: Udata tako mlada, nikada ništa nisam znala o prirodi njegovog ukusa. Bio je tako hladan prema meni. Onda je usledila ta užasna noć kada se vratilo sa groblja noktiju punih zemlje, sav natekao. »Poteći će krv«, rekao je i nasmejao se kao hijena, dovoljno prikladno.

GROF: Nekrofagija.

GOSPODA BIN: Poteći će krv, crna krv Souni Bin, koja kostima mrtvaca posipa obale Edinburga.

Pisak gajdi. Zivahno. Ponosno.

SOUNI BIN: (Preko zvuka gajdi.) Vremena su bila teška, ovce su od žedi skapavale po poljima, vlasnici imanja postadoše gramzivi, porezima nam iscediše i poslednju kap krvi. Kukuruz je propao i istrulio na poljima; došla je kuga, a onda i glad, gora od kuge. Mi, jedan narod, umirali smo jer nismo imali ni koricu leba, jame su se punile leševima jadnika. I tako ti ja kažem mojoj Džini, živećemo zločinačkim životom! A ona kaže meni, tako je, Souni, pojedimo ih onako kako su oni pojeli nas.

Zvuk gajdi se utišava; galebovi, talasi.

I tako smo Džini i ja, ona beše trudna, otišle na obalu mora i tamo pronašle pećinu visoku, prostranu i lepu koliko i palata Vrhovnog Sudije i tu živele udobno. A svakog bi prolaznika na glavnom putu, prvo ubijale, zatim opljačkale, a onda POJELE!

Kreštav, divilji smeh, klicanje, ponovo zvuk gajdi.

I udebljamo se, napredovale smo i deca se namnože uz skut moje Džini, osam lepih, krupnih sinova i šest divno cvatućih kćerki. Oblačili smo se u svilu i saten koje smo svlačile s onih tela — oderi im kožu naživo, vrištala je Džini! I, ah, kitila se kao kraljica dragim kamenjem svih onih finih dama čije smo leševe kasnije jeli u slast, jer smo svake noći večerali izvrsno meso grofova, barona, markiza i tako dalje. Meso je imalo aromu odlične svinjetine, i vi nikada niste videli tako reš ispećenu koricu.

Cvrčanje mesa koje se peče; deca se smeju i jedu.

Kad je za to došlo vreme, naši sinovi se okrenuše našim kćerima, poznaše ih i od stare zemlje iskovaše nov novac, dok su na našim obalama rasle gomile kostiju mrtvaca. Od tih kostiju bedara i femura napravili smo stolice i stolove; igrali smo zabice s lobanjama moćnih. Naša deca su slagala kockice od kičmenih pršljenova i naučila da broje do deset uz pomoć kosti prstiju. Ah, bili su to lepi dani! Veliki rod Binovih, seme mojih slabina, voće materice moje Džini, galamilo je i sricalo po našim pećinama, i tako smo živeli i napredovali čak do treće generacije. A nijedno dete, niti dete naše dece nikada nije okusilo ni komadić bilo čega drugog osim ljudskog mesa i mesa najčistijeg pedigrea. O, bila sam antropofagni praotac, da!

Vatra gori; galebovi, dečiji glasovi; hrskanje kostiju, stišava se iza ovog što sledi.

Nema ničeg boljeg od sočnog mesa debelog prelatovog bedra, uvanjenog u morsku so i pečenog nad vatrom od vlačnih drveta.

Ali nakon dvadeset i pet slavnih godina, po nas dođe kaljev rodak, vođa kraljevu vojsku, i tu nastaje strašna bitka.

Borba mačevima; ženski krjci; ali, Souniin glas diže se skoro trijumfalno.

Borili smo se kao tigrovi celog dana, sve dok svetlost ne počne da tamni i njima ne dodoše pojačanja, te nas konačno savladaše, a mene i moju Džini i pleme koje me je zvalo ocem umoriše u Edinburgu, nakon što su nas podvrgli zastrašujućim mukama, usred prizora divljeg pučkog veselja.

○○○

Svinja liči na slona, naoružana zakrčljalim kljovima i rilicom koja je zakrčljala surla; neodređenog, vodenog stasa i sićušnih očiju među listolikim ušima. Isto poređenje važi za divljeg vepa i mamuta.

Mačka podseća na gmizavca, trouglastom glavom i tankim ženama, dugim trupom i kratkim udovima, sposobnošću da dugo miruje i iznenada, eksplozivno napadne. Liči i na majmuna, licem, repom i šapama koje su zametak šake jer hoda po drveću.

Među slepim miševima nije teško razlikovati patuljaste leteće konje, svinje, lemure ili pse. Možda su slabšaši otpadnici raznih vrsta, nemajući gde da se sklone od svojih jačih rodaka, zavičaj našli u noći, još zakrčljaliji u senci svog progonstva, dovoljno su mali da lete pomoću plovnihih kožica koje su u liku krila razvijene među dugim, kičmolikim prstima.

Nemanja Mitrović

MALA NAZABORAVNA BASNA U BOJI

(mogući san)

Provlačio sam se između strukova paradajza i čokota vinove loze. (Red ciglaste, red crne sipkave zemlje). Nedaleko od mene šunjala se lisica, a malo podalje jedan možda pripitomljen gavran preganjao se sa jatom čvoraka. Gu, gu, gu — grkala je grlička. U daljini sam ugledao čoveka s puškom i psom. S puškom i psom, zatim bez puske i psa kako puzi između gidža, ispod venjaka i između niskih dunjinih stabala ka kući. Zatekao sam se na tudem posedu, u nečijem vrtu, u tudem blagu. Usred prezrelog voća, ispred mrtve prirode na stolu pod venjakom, ošnut rukavicom bordo boje sa kičankom boje starog zlata. Sred ponoće sezanoskog pejzaza. Sred astrikovskog pretećeg mira. I hteditoh lisičijim repom da okrećim sve to u belo. U boju zaboravljenog sna. Ali lisica šmugnu u grožđe. I ja ostadoh zatočenik tudeg vrta, u užasu kao posle pakovog lopovluka. Gu, gu, gu — grkala je grlička, senovita ptica. ○○○

IVAN RASTEGORAC

ZAŠTO
BAŠ
ŽIVOTINJE

Ali, mi smo pojeli više od njih nego što će oni ikada ubiti od nas.

Vrebali smo gospodu kao vukovi stado i tako smo gnevno trijumfovali!

Krici, povici, uzvici odobravanja, gajde. Stišava se i pretapa u tihi dečiji plač.

DETE: Mama? (Nema odgovora.)

(S oklevanjem.) Tata?

SOUNI BIN: (Kao muž gospode Bin.) Prokletstvo Binovih. Najnezasitija glad na svetu.

GOSPODA BINS (živahno. Prigušenim tonom.) I tako sam stupila u službu kod Grofa, budući da mi je strana priroda porodičnih strasti. Oh! Nikada ne biste poverovali kakvo je ona maleno, dražesno stvorenje, ispunjeno poverenjem. Koliko se samo vezala za mene i kako me samo moli da izadem u baštu.

U dnevnoj sobi.

GROFICA KAO DETE: Samo još jednom, gospodo Bin, samo još jednom pre nego što sunce zade.

GOSPODA BIN: (Mladim glasom.) Sačekaj da padne mrak, draga moja, a onda ćemo napolju zajedno okušati sreću, samo malčice.

Sova huče, pračena visokim, tankim, otegnutim, neljudskim vriskom.

Ridanje.

GOSPODA BIN: (Prigušenim glasom.) Njeno stanje mi izgleda kao presuda koja joj je davno izrečena, pre nego što je i ridena, moja jadan, draga devojčica. Moja jadan, drga.

GROFICA: (Junaku.) Osuđena sam na samoću i tamu. Ne želim da vas povredim, ne želim da vam nanese bol. Ali ja sam i lepota i zver, zaključana u putenom zamku izgnanstva i teskobe, i ne mogu da učinim ništa drugo sem da u vama utažim svoju melanholiju.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Veličanstvena soba. Tamni gobleni po zidovima, prigušen sjaj zlatom optočenog nameštenog nameštaja. Tu i tamo pokoja ljupka igračka, satenska pijerot lutka, staklena figurina, uvezena za Groficu iz Pariza, naručena iz kataloga, usudujem se da kažem. Težak miris tamjana, kao u crkvi. Ili kao u pogrebničkoj radnji, jer u njenoj mirnoći ima nečeg što podseća na leš, kao da je hipnotisana. Njena stolica se kreće napred—nazad, ali što se same Grofice tiče, ona jedva da se uopšte i pomera.

Somotske zavese svojom težinom ne dopuštaju da noć prodre u sobu. Persijski tepisi predstavljaju svetlosnu geometriju na podu. U beloj haljini od muslina, s pejsli šalom navučenim preko krhkih ramena i dugom, tamnom kosom, otmeno blago raščupanom. . . ona. . .

GROFICA: (Šapuće.) Kako mu je grkljan gladak, gospodo Bin, kao stub od mermera.

GOSPODA BIN: Pst, pst, dete. Smiri se.

GROFICA: (Glasno.) Moji preci su strašno patili od direktnih sunčevih zraka i svi su proživeli svoje živote u ovim svećanim sobama, zaštićenim od dnevnog svetla — tako mnogo vekova otkad je neko iz moje porodice video sunce! Ja nikada nisam ugledala sunčevu svetlost, premda sam, kao mala, to želela. Sada, ne mogu čak ni da zamislim čemu bi sunčeva svetlost mogla biti nalik. Kada pokušam da ovo učinim, vidim samo neku vrstu obasjane tame.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

JUNAK: Na kolenu joj je pahuljičasto mače, a na stoci kraj nje, kavez optočen dragim kamenjem.

GROF: Naručio sam za svoju kćerku kavez optočen dragim kamenjem od Faberža u Petersburgu, kao poklon za njen petnaesti rođendan. Ali kad ga je ugledala, na ustima joj se ukazale one znaci koji govore da će uskoro zaplakati, kada bi samo znala kako.

JUNAK: U kavezu, njena ljupka ptičica.

GROFICA: To je ševa, njen element je jutro. Ali, budući da je tako dugo držim u svojoj sobi, mislim da mora da je oslepela zato što su nam zavese navučene preko celog dana.

GOSPODA BIN: Ne smeš da se prepuštaš samosažaljenju; takva si kakva si, nužno delo prirode, i kraj priče. Ševa peva. Dnevna soba.

GROFICA KAO DETE: Može li ptica da peva samo pesmu koju zna, ili može da nauči novu?

GOSPODA BIN: (Mladim glasom.) Dragi moja, ševina pesma je napisana kada se ova izlegla iz jajeta, i, bez i malo pristrasnosti, nazovimo je »milina« jer za to imamo dokaza, pa se ne može izmeniti takvom jednom krupnom stari kao što je, na primer, povisilica ili snizilica.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

GROF: Jedan sveštenik ortodoksne veroispovesti, s kosom vezanom u pundu, nabio me je na kolac na nekakvom slovenskom raskršću, godine 1905.

Čuju se reči ubrzano izgovarane na Grčkom. Udarac, vrisak.

I zato, neka se zatre loza Vlada Cepeša.

GROFICA: Moja sudba me je izabrala pre no što sam bila rođena. Postoji samo kao prinuda da bih je ponavljala.

Preko dnevno sobe.

GOSPODA BIN: Jeste li danas došli iz daleka, mladiću?

JUNAK: (Srčano.) Iz sela u dolini — plašim se da ne mogu da izgovorim njegovo ime! Kako je to neočekivano, kako sjajno! Ponovo se naći među onima koji govore engleski! Toliko sam želeo da seljacima poručim šta se dogodilo s mojim biciklom, ali, naravno oni nisu uspeali da uhvate ni glavu ni rep onog što sam rekao.

GROFICA: Molim vas sedite, ovde. . . u tu duboku fotelju, kraj vatre. Raskomotite se, molim. . . čaj. . .

Zveckanje servisa za čaj.

Stigli ste baš u vreme za čaj.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Lep srebrni servis, čajnik na spiritus i šolje od tako finog kineskog porculana, da njeni nokti odzvanjaju melodijama dok izvodi čajnu ceremoniju. Pokušava da ublaži moje sumnje. Poprimila je tako nevin izgled! Moje sumnje se sastoje samo od straha pred tajanstvenim, i njena ih brižnost ne ublažava.

Dnevna soba.

Čaj. Da, mleko i šećer, dve kocke — hvala.

Zveckanje.

GROFICA: Hoćete li malo biskvita? Gospoda Bin, moja guvernanta, sama mi ih je napravila.

JUNAK: Biskvit! Divno.

Hrskanje.

Zaista izvršno!

(Prigušenim glasom.) I tako, evo mene u budoaru jedne dame, sa šoljom čaja u ruci — dobrog, jakog, indijskog čaja skuvanog u srebrnom čajniku, a ne u jednom od onih prokletih samovara, i komadom domaćeg biskvita.

Dnevna soba.

GOSPODA BIN: Mi, škotske žene, možemo se pohvaliti da smo srećne ruke što se kolača tiče. Zemlja torti, tako zovu Škotsku. Minjoni i kiflice i uštipci i šta ti ja znam još sve ne; pa onda ti silni čajevi! Kad dode zima, samo za jedno veče iznesemo tri poslužavnika natrpna, da-ti-se-topi-u-ustima, domaćim kolačima. . .

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Posle gotske strave rane večeri, sada zatičem samog sebe kako u pet sati jedne novembarske večeri pijem kasni čaj u lukavoj imitaciji edinburške dnevne sobe.

Zaista ugodno. Zelenkasti plamičci trepere na cepanicama od jabukovog drveta slatkog mirisa. Zaista, kako to Nemci kažu, gemütlich.

A ipak, andeo teskobe miče svojim uznemirujućim krilima u svakom uglu i ja ni najmanje ne mogu da obuzdam podhrtaštavanje svojih ruku. Kad likovi na goblenima zadrhte na promaji i kada se, izvan mog vidnog polja, učini da izvode pokrete kao u nekakvom sablasnom i sudbonosnom plesu, kosa na glavi počinje da mi se bespomoćno diže. . .

A kad zagriže svoj biskvit.

Hrskanje.

vidim kako su joj zubi čudno zaoštreni. Kao zubi onih malezijskih, ili mikronezijskih, ili polinezijskih ostrvljana koji bruse svoje očajne dok od njih ne na prave oštar šiljak.

Zubi su joj i suviše beli, i suviše nežni za ljudske zube. Ono malo svetla u sobi prosijava kroz njene i suviše bele, i suviše nežne prse. . . kakvi dugi, kakvi šiljati nokti! (Nepristrasnim glasom.) Kada vam kažem da je ona najdirljivije biće koje sam ikad video, morate da shvatite da je ovo bilo stoga što je njena lepota u sebi sadržavala pristustvo sopstvenog odsustva, podrazumevala sopstveni očajni gubitak, kao da je neugodna pozajmica.

Grofica je podrazumevala svoj sopstveni nestanak. Kao duh.

Zena je usamljeni instrument. . .

Kako samo drhtim! Nelagoda. Nemir. Strah? Da. . . strah.

Ali još uvek nisam. . .

. . . sasvim uplašen.

Dnevna soba.

Mače prede; skače na junakovo koleno. Junak se trza.

GROFICA: O, maćka! Kakva neočekivana čast, maćka jedva da se ikada i približava strancima. . .

JUNAK: (Povrativši prisebnost.) Mila maco, mila maco. . .

Maćka počinje da prede.

GROFICA: Imam dve ljubimice, maćku i pticu; a gospoda Bin se brine o meni. Ali, najveći deo vremena, spavam. Spavam peko dana, uhvatili ste me upravo kad sam se probudila. Obično se budim negde u vreme kad počne da pada noć, što je za mene zora. Mi imamo nevolju s očima, u mojoj porodici, oči su izokrenute, razumete, pa tako noću bolje vidimo. Privlače me mačke, sva noćna stvorenja, sove. . . zveri koje love noću.

U daljini, dug, visok, usamljen, neljudski krik zeca ili hermelina.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Mislio sam da ima, možda, petnaest ili šesnaest godina; ali njene oči ogromnih zenica, kao kod svih noćnih stvorenja, sadrže i suviše mnogo nemira za tako malo godina. Prepoznajem veliku napetost, urođenu preosetljivost, oslabljenu krv, drevne, aristokratske kuće.

Ali, ja lično, počela sam da pišem za radio zbog jednog zvučnog efekta. Naprvila sam ga sasvim slučajno. Sedeći u svojoj sobi, s olovkom u ruci, zureći u prazno umesto da nastavim s onim što sam radila — ma šta to bilo — besposlen sam prevlačila olovkom preko radijatora. Ovo je stvaralo metalan, skoro muzički zvuk. Bio je to upravo onakav zvuk kakav bi mogao da stvori dugačak, zaoštreni nokat, ako bi se njime prevlačilo po rešetkama kaveza za ptice.

A sada, pomislila sam, kakva bi to osoba mogla da ima takve nokte? Pa vampir, čuven po svojim dugim, oštrim noktima (da bih te njime bolje rasporio!). A sada, kakav bi to vampir mogao da ima i duge, elegantne nokte i elegantni, pozlaćeni kavez? Možda vampirica. Aliterirala sam je. Dražesna dama vampir. I mora da je oslobadala te zvonke, skoro muzičke tonove iz svog kaveza za ptice, zato što se, kao i ja, mučila. . .

Mučila, premda čime? Beskonačnim umiranjima i uskrsnućima na koje je ona, uspavana lepota koja se budi samo da bi jela i onda ponovo zapala, bila osuđena? Dražesna dama vampir; možda poslednja u lozi, zaključana u svoj hereditarni transilvanijski zamak, a ptica u tom pozlaćenom kavezu mogla bi da bude, možda i ne, slika same te dame, zatvorena u kavez kao što je bila i ona, vampirica, svojom nasleđenom požudom koju smatra kako prinudnom, tako i gnusnom.

Dnevna soba.

Oh, maco! Vidim te kako si načuljila uši.

Mačka prede glasnije.

GROFICA: U svoje užasne pretke ubrajam i Groficu Elizabetu Batori; zvali su je Krvava Grofica. Imala je običaj da se kupa u krvi mladih devojaka kako bi osvežila svoju lepotu; verovala je da će ova očišćenja jednom za svagda zaustaviti starenje. Pogledajte! Eno njenog porteta na zidu, vidite li kako je mali. Sav pozlaćen. Pre apstraktna formalizacija njenog položaja negoli opis njene ličnosti, zar ne mislite... da je to bio stil epohe. Ona pre izgleda kao... ikona.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Izgovorila je reč, 'ikona', s podlom nepromišljenošću, kao da joj je reč obično zabranjena; a njene velike, tužne oči uplašeno su se pokrenule u glavi, kao da na goblenima traži uhode, koga će reč razbesneti.

Natavio sam da mazim mače.

Dnevna soba. Mače prede.

GROFICA: Ona pre izgleda kao... ikona... ali ikona bezbožništva. Portret je prikazuje dok se gleda u ogledalu, vidite li; ali, naravno, ne može da ugleda svoj sopstveni odraz. Bulji i bulji u ogledalo za svojim licem, ali ga nikada neće naći, nikada.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

Takva samoća! Živeti bez sopstvenog odraza.

Genealogija užasa, i samoće.

GOSPODA BIN: Njena usamljenost ju je uvek mučila, a ja nisam mogla da učinim ništa da bih je utešila, već sam se, svojim neprekidnim prisustvom i svojom nepustljivoj nepovredivošću, trudila da je samo uverim da uistinu nije štetna po sve što je ljudsko, iako se rodila a svim zubima, zubima mudrosti i tako dalje, svakim najneobičnije zaoštrenim.

Dnevna soba.

Mačka prede sve glasnije glasnije; zloslutno. Iznenađena glasno mijaukne i ogrebe junaka.

JUNAK: Zločesta maco, zločesta — aaaahh!

Zvuk ptice koja se obrušava, poput lepeta krila u zatvorenom prostoru.

GOSPODA BIN: Zločesta, zločesta-

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Poput ogromne, bele ptice, devojka se oborila na mene, ona, Grofica, ti bela noćna ptico, ti bela krvožedna ptico, širiš svoja krila, beli ti muslin jedri. Pojurila je preko sobe da mi se baci pred noge, pritisnuvši ta nežna, vlažna usta u sočnu ranu sa ah! Tako bespomoćnom pohlepom. Ostio sam iglice njenih kanibalčkih zuba. Osetio sam sisanje njenog jezika.

Dnevna soba.

Aaaaahh!

GOSPODA BIN: Grofice, oh, pa vi ste maleno zločesto biće...

(Prigušenim glasom.) Jadnica, draga moja, ona tu ne može da učini ništa više nego što bi mogla mačka. Navikla sam se na to. U početku, jedva sam mogla da podnesem... te noćne šetnje po šumama. Odsakakutala bi i vraćala se malo kasnije s haljinom umazanom krvlju, praveći one grimase koje pravi kad hoće da zaplače ali ne može, jedno maleno biće.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Pije koliko može. Lice joj je iskriviljeno od pohlepe. Jedino sada, pripijena kao pijavica za moje zglavke, ona izgleda istinski živa, uistinu prisutna. Vratila se odande kuda odlazi, ma gde to bilo, i nakratko poseduje samu sebe.

Tada sam shvatio gde strah, koji nastanjuje ove planine, svija svoj dom; ovde, u ovom neparfemisanom budoaru. Smšten u slabašno meso ove lepe mlade devojke.

Pije koliko sme; onda, onesvestivši se, posrće na tepih.

Tihi Grofičin jecaj i suštanje dok pada na pod.

zapavši u takvu obamrlost da Škotlandanka može da je podigne na ruke toliko lako kao da je Grofica sva napravljena od krpa.

Dnevna soba.

GOSPODA BIN: No, no, draga moja. Smiri se, dražesna moja.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) A ja, s vrtoglavicom i mučninom u stomaku, ne mogu da učinim ništa, sem da zdravom šakom obuhvatim ogrebanu i da, širom otvorenih očiju od čuđenja, zurim u gubernantu.

Dnevna soba.

GOSPODA BIN: To joj je strast. Takva je užasna strast njene kuće od kada je Vlad Čepes začeo lozu. Sada će malo odspavati; vrtiće se u svoj skoro uobičajeni trans. Sluga će vam pokazati put do vaše sobe.

JUNAK: (Slabim glasom.)

Moj... bicikl...

GOSPODA BIN: Ah, to vam neće trebati. Plašim se da nikada nećete napustiti zamak, mladiću. Vašima ćemo poslati poruku da ste doživeli nesreću negde u Karpatima. Napisali smo je otmennim stilom, baš sada, vodeći računa o Grofičinom ukusu, prikrivši tragove. Iznova i opet iznova to radimo. iznova i iznova.

Sada morate da se odmorite u svojoj sobi. Neću vam poželeti slatke snove. Kad oseti potrebu, ona će doći do vas.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

JUNAK: Mutavac u mutavčevoj odeći navija me na mali kalem svetla koje nosi u ruci kroz hodnike, zaobilazne koliko i prolazi u uvetu. Njegov plamen osvetljava ludačke oči na porodičnim portretima duž galerija; čudovišta, svi... Pod nogama, dronjavi tepisi romore na promaji... zavojito stepenište od crvotočne hrastovine... Već sam bio ovde, u snovima, u noćnim morama...

GROF: Nema kraja beskonačnom kortežu moje goštoljubivosti.

Ključ se okreće u bravi.

JUNAK: Sigurno zaključan, a? Prijatna soba... dobar perjani krevet. Lepi kandelabr koji će osvetliti časove moga iščekivanja. I zgodan portret Zila de Reja iznad kamina, ako je po volji! Da li je čitav prokleti klan u srodstvu sa svakim vampirom koji je ikada živeo!

Dobro, Dobro, dižem galamu. Moraću da dozovem svu svoju hladnokrvnost kako bih se nosio s nastalom situacijom.

Vrsta hipnoze, naravno. Zanimljivo medicinsko stanje. Pitam se šta bi hirurzi kod kuće u Londonu napravili od toga. Hamatodipsija, patološka žed za krvlju... jedna izuzetno retka bolest. Gde sam to čitao o hematodipsiji... S primesom nervozne hysterije, takode... bolest te mlade devojke. Pitam se da li bi porodične finansije mogle da dozvole put do Beča, do onih jevrejskih magaraca koji vas rastežu na kauču i puštaju da im pričate kako ste oduke želeli da ubijete svog oca...

Pitam se šta gubernanta misli, šta joj je. Feudalna odanost, pretpostavljam. Verna lozi Vlada Čepesa u zlu i u dobru, bez obzira šta... zbog Grofice se bavi čak i podvođenjem, uprkos svojoj edinburškoj čestitosti.

Vidao sam i čudnije stvari na Severno-Zapadnoj granici, a to je živa istina.

Uvek isto, dražesno, obesno dete.

Pa ipak, kakvo divno stvorenje! Jadna, samotna devojka slabih očiju, i tako lepa...

A, negde oko ponoći, prozračna kao voda, malčice zgurena pod teretom starih grehova, lepa mesečarka će okrenuti ključ u vratima i umilnim, tihim korakom ući u moju sobu; položiće me na ovaj uzani krevet i pogostiti se mnome... ah!

Akord onesvesćujuće muzike.

I kad pomislim na to, prožme me drhtaj, ne baš od čistog užasa, iako mi racionalni biciklista iz rata, s pulsirajućom, nevinom romantičnošću u srcu, kaže da, u svojim odnosima sa ovom damom, pre svega, moram biti svestan mazohizma.

Svega ima na nebu i zemlji, Horacio. Sećaš li se fakira koji se najednom podigao u vazduh, ukoočen kao daska, ispravljenih leđa, šest fita u vazduh, obešen bez vidljivog oslonca... i kako je visio tamo punih pet minuta, dok je puk lelekao?

Sve to učiniti disanjem...

Trenutno pauza. U Grofičinu sobi.

GROFICA: Gospodo Bin?

GOSPODA BIN: Samo vi ostanite mirno da ležite još malo.

GROFICA: Gospodo Bin... njegovi poljupci, njegovi zagrljaji. Glava će mu pasti unatrag, oči se izvrtiti. Nag i mrtav, jadni biciklista; platio je cenu noći sa Groficom i neki misle da je i suviše visoka, dok drugi ne.

GOSPODA BIN: Reći ću ovo, moraćemo da spustimo macu dole. Moja, ah, moja, mačkice, sada si stvarno otkrila tajnu. Suviše rano, suviše rano... Grofica ne može da odoli, ne može da odoli nijednog trenutka.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

GROF: Prizor krvi ima jedinstven efekat na metabolizam nas nesrećnika. Ni sav rajski pekmez razmazan po stolu ne može da se uporedi sa ogavnim požudom koju i najmanja kapljica krvi raspaljuje u našim febrilnim čulima. Tada i samo tada, budimo se iz neke vrste čudesne nesvestice koja prati buđenje i koju smatramo svešću. Posežemo za ranom i sisamo je svojim šiljastim zubima sve dok nam tečni život u bujicama, mlazevima ne potekne niz raspaljena ždrela... isušena, ispražnjena kao izgnječeni grozd, žrtva se ruši na pod; koža boje vina sasušena je, a mi smo naduti i pijani od njenog života.

ELIZABET BATORI: Krvava Grofica je kupala svoje belo, izuzetno telo u krvi koju je točila iz naduvenih vena seljačkih devojaka, koje su imale i suviše krvi za svoje sopstvene potrebe. Pa je tako držala njihove bore u šahu; znala je koliko je vredno sačuvati svoju izmišljenu lepotu. Njene je sluge nikada nisu odale, uprkos torturi; tako su se upleli u saučesništvo s njom, da su je terali da obnavlja infamije, kao da s njena lepota i opačina bile vlasništvo njih samih, i što je ona postojala lepša i opakija, to su oni, takode, bivali sve jači i jači.

Mlade devojke, koje su postajale ja kada bi me oprale mojim strašnim sunderima, bile su moje žrtve isto koliko i oni kojima sam ih prinela na žrtvu. Još sam samo

I tako sam odložila zadatak koji sam imala pred sobom (sada se više ne sećam šta je to bilo), i počela da izučavam vampire, i Transilvaniju. Pronašla sam ljupku vampiricu, koju je kasnije, s tako divnom uverljivošću, En Mejsi oživela crtežom, junaka iz stripa za dečake negde oko 1914., koji će je izlečiti nevinostću svog poljupca, a onda otići da bi poginuo u ratu koji je bio daleko strašniji nego ijedna od naših, strahom ispunjenih, sujevernih maštarija. Sve vreme pisanja scenarija za radio dramu *Vampirela* nijednom nisam pomislila ni na jedan drugi medij osim radija. O scenariju sam od samog početka razmišljala kao o radio drami, sa svim svojim slikama već oformljenim u međusobnim odnosima reči i zvukova.

Scenario je stigao u Bi-Bi-Si, na sto producenta, Glina Dirmena, s kojim od tada stalno radim, i čiji bi stil, senzibilitet i entuzijazam obojili dramatičnošću i samo čitanje londonskog telefonskog imenika. Ovo je bio naj-srećniji mogući uvod u radio dramu i ova me je odmah privukla.

u njihovim licima ispunjenim divljenjem mogla da ugledam predivne plodove svojih čarobnih kupki, jer je moje prodorno oko razbilo svako ogledalo u zamku.

Kada bi ih pogledala, videla bih koliko sam lepa, i koliko užasavajuća.

Kada bi prestali da me se plaše, je bih istog trena prestala da budem lepa.

Bila sam velika dama i moj me portret prikazuje skoro svu prikrivenu koricom od zlata.

SOUNI BIN: Vlasnici imanja su nas jeli žive i ja i moja Džini smo se, dakle, latile vlasnika imanja! Ali Džini i ja, na kraju krajeva i ona i ja smo bile toliko pristojne da prvo ubijemo svoj plen pre nego što ga prožderemo... o, ništa ne može da se uporedi sa frikaseom od Mirovnog Sudije, serviranom sa salatama od morskih algi.

HENRI BLOT: Chacun a son gout. Moi, je préfère les cadavres.

Divlje komešanje u sudnici; udarci sudijinog čekića.

GROFICA: (Sapatom.) Smrt ponekad dolazi prerušena u masku erotičnosti; ona je tvoja nevesta... ona će te posuti ljiljanima, ja sam tama i samoća iz koje dolaziš, u koju ćeš otići...

HENRI BLOT: Svakom svoje. Ja lično, volim leševe.

Divlje komešanje u sudnici; udarci sudijinog čekića.

Da, vaša svetlosti, da vaša preuzvišenosti, da, vaša jasna i objektivna visosti da! Častan leš, s još uvek svežom, čistom zemljom na sebi... šta, vi drhtite? Diže vam se stomak?

Licemeru! Kada tvoja žena leži pod tvojim odvratnim i nametljivim telom i nehotice trza glavom u stranu, tako da ne možeš da sisaš otvorenu ranu njenih usta — živa žrtvovana dok leži pod tvojim sudskim teretom, moj gospodine, ona koja je tako mlada i puna života pokopana u tvojoj hladnoj kući sa decom rođenom ni iz kakve vrele strasti, već jedino iz podgrejanih ostataka jučerašnjih neuzvrćenih požuda, začeta sama u uzgrednoj supružničkoj bliskosti... kada se besno penješ na ženu čije si biće lišio sveg putenog značenja, zar onda ne vršiš zversku nekrofiliju? Nekrofiliju upravo onako odvratnu kao što je ona koju sam ja izveo na mrtvim ljiljanima, nad telom Fernande Meri...

SUDSKI ZAPISNICAR: Profesionalno poznate kao Karmenija, balerina.

Okretanje papira.

U noći 25. marta, 1886., Henri Blot, star dvadeset šest godina, preskočio je vratanica koja vode ka groblju Svete Trojice, između jedanaest časova i ponoći. Uputio se ka jednoj od jama gde se sahranjuju osobe koje ne

maju pravo na zasebne grobove i podigao daske sa poslednjeg sanduka u nizu.

U sanduku se nalazilo telo mlade žene stare osamnaest godina, Fernande Meri, profesionalno poznate kao Karmenija, balerina, sahranjene prethodne večeri. Izvadio je sanduk iz njegovog večnog odmorišta, otvorio ga, izvukao leš i odneo ga na otvoren prostor. Skinuo je papirnate omote sa jednog broja grobljanskih buketa, raširio ih po zemlji, i na njih spustio kolena kako ne bi isprljao pnatalone.

BLOT: Vid, vidi — kakva pristojnost! Kakva briga za izgled! Zar već samo na osnovu ovog malog gesta pristojnosti ne možemo da zaključite kakav sam ja to dobar buržuj?

SUDSKI ZAPISNICAR: Zauzevši ovaj poožaj, ostvario je polni odnos sa lešom. Potom je zaspao i nije se budio skoro do zore. Ovom prilikom, imao je dovoljno vremena da neopažen napusti groblje, ali nije imao vremena da leš vrati u grob.

12. juna, Blot je ponovo napastvovao leš i kasnije zaspao. Ovom prilikom, uhvaćen je u dremežu kraj pokojnice i uhapšen.

BLOT: Leševi ne čangrizaju i nikada im nisu potrebne nove haljine. Oni nikada ne protraće po ceo dan kod frizera, niti satima pričaju telefonom sa drugaricama. Oni se nikada ne žale ako se zadržite u klubu; večera se neće ohladiti ako nikada nije ni stavljena u rernu. Skromni, štedljivi — dakle, nikada ne potroše ni peni na sebe, i beskonačno prilagodljivi. Oni nikada ne dolaze po svoje, niti zahtevaju od muškaraca ijednu od onih životinjskih izpačenosti — dahtanje u uvo, grickanje bradavica, dražkanje klitoris — koje su toliko teške strastvenom čoveku. Zar vam od toga ne ide voda na usta? Muževi, dopustite mi da vam preporučim poslednju reč bračnog blazenstva — leš.

Savršena supruga, vaša svetlosti. Inače, prema onome što sam video od vaše dobre gospode, smatram da mi vi lično verujete.

SUDSKI PISAR: Psihijatrijski izveštaji, vaša svetlosti. Suštanje papira.

SUDSKI PISAR: Nema dokaza o ludilu... Suštanje papira.

Nema dokaza o ludilu... Suštanje papira.

Nema dokaza o ludilu... Suštanje papira.

BLOT: Zar se svi oni ne slažu, ja sam savršeno normalan? Svi smo mi zajedno na istom brodu!

Ti, ti buržoaski supružnice što zabijaš šljati kolac, koji ti štrči iz prepona, u vlažne, životne organe bića ko-

SLIKE PSA I DRUGIH RAZAPETIH ŽIVOTINJA

Na Neretvi u blizini nove hidrocentrale stvorilo se ostrvo. Liči na prillegu zver u grmlju.

*

Svakog dana odlazim u lov na perje i kameenje. Gomila kamenja i perje koje probija tu i tamo, pokriva, oblaže, umekšava. Sve to spojeno voskom, dobro zaliveno. Perje zarobljeno u gustini i tvrdini drugog.

— nejasno i dalje otkud se perje dodiruje kamenom —

Juče videh na vrhu kamenog zida sklupčano žuto-crno krzno. Disalo je ravnomerno.

*

Životinjama se po krznu poznaje gde su prolazile i u šta su se upuštale.

*

Kad se moj pas vrati sa reke u stan ulazi pokretna gomila atmosfere i materijala sa Save. Potrebno je vreme da iz krzna isčezne miris ravnicaerske vode i ribe, pesak, glina i prikupljeni čičkovi na repu.

*

Ako u stanu imate psa vaš nameštaj poprima repove, šape, njušku i uši. Niski stolovi dobijaju još po četiri noge.

*

Zazirem. U autobusu se zimi uvek odmičem od bundi. Ne sedam lako ni na krznenne prekrivače i prostirke, a rasprostira jagjnjeća i zečja krzna po stanovima obilazim.

*

Ogromne su količine bola koje životinje ucaure dovedene kod veterinara. Bol se ne objavljuje a telo se sve više zatvara, sklupčava i ne da do sebe. I oči i rep i uši utonuli, uvučeni, zaptiveni.

*

Šetnja sa psom i šetnja bez psa su dva različita dešavanja. Isto kao i šetnja danju i šetnja noću.

Oba slabo vidimo, a u noćnoj šetnji delimo njena čula sluha i mirisa.

Stvarnost koju danju razaram pogledom i stvaram od svega samo privid postaje vrlo opipljiva. Iščekava svaka predstava o predmetu. Najbolje je što mu u mraku ni koju ne znam.

Ne znam zapravo ništa, a žestoko sve vaskrsava. To bi možda bilo najbliže onome dok radim.

*

U razapetim kožama i krznima kao objektima nalazim sličnu tajnovitost, nagomilanu osetljivost bezbrojnim tananim slojevima kao i kod ostrva. Ogromna polja kroz koja oslikavam sitna vibriranja, šunjanja, vrebavanja, promicanja kroz mrak, osluškivanja i ježenja. Hvatanje svetlosti i isijavanje, ogledanje okoline u mimikriji omotača.

Sve to na jednom krznu u lovačkom muzeju, na manekenu, kožnim stolicama i posle preparacije.

Najmagičniji delovi razapetog krzna su šape, rep i ostaci njuške i ušnih školjki. Jastučići nekad nabubreni, meki i topli, postaju jezovite gomilice kože, smežurane, presovane, a i dalje krajnje osetljive.

*

Medved i pirana u zoo-vrtu nisu medved i pirana već objekti u kojima je spoznaja o medvedu i pirani.

ŽIVI STVOR

(odlomak noćnika)

Noćas u 1.35 izveo sam sledeći opit: presadio sam glavu zamorceća na trup pileta. Sve je delimično uspelo: životinja se čak pokrenula, cvilela je i bila strašno nespreatna. (Kao neki ljudi, kao ja.) A kada se umorila, zaspala je. Nisam imao pojma čime bi se ovo stvorenje moglo hraniti, a svaka dalja transfuzija mogla je da bude pogubna. Latih se vitamina. Prinosio sam ih njenim zatvorenim ustima, ali je ona ostajala ravnodušna. Mirno je disala, a sudeći po životinjskim kapima njena groza se zgrušavala na površini ogledala. (Gospode, treba li zbog ovog nedela strepeti od Strašnog suda?)

Darja Kačić

Ivan Rastegorac

je zavisi od tvog bića... ti, ti si nekrofil u svom čistom, belom pogrebnom odelu! A ona, napokon, šta je ona, koja živi samo u sencu slučajaja, sićušna, bleđa prikaza koja te isisava dok na njoj vršiš infamije...

GROF: Senka kobnog Grofa pada preko svake bračne postelje...

Spavaća soba.

GOSPODA BIN: Ona se miče.

GROFICA: Kako je samo zgodan... kako bilo na njegovom belom vratu nežno kuca...

U početku, zadovoljavala sam se zečevima i jaganjcima. A onda, jedne noći, dok sam se šetala po crkvenom dvorištu, moje vrlo osetljive nosnice zaigraše na miomiris svežeg groba.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

GOSPODA BIN: Podigavši se sa svog odra, Grofica ogrče neglizbe.

Tako nežna i prokleta, jadno maleno biće. Sasvim prokleta. No ipak, verujem da jedva zna šta radi.

Jedino me moje u kosti usadeno, dobro, staro škotsko licemerstvo drži na ovom mestu, sačuvanog obraza. Uverena sam u svoje sopstveno spasenje; ni najmanje ne mogu da izmenim Groficičinu sudbinu.

Pakao je njena sudbina; svi je putevi vode tamo. Pa kreni onda, cedo moje, i zaigraj.

GROF: Jednu po jednu, ugasiću sveće za nju...

JUNAK: Plamićci trepere i, jedan po jedan, gase se...

GROF: Sat zvrji...

JUNAK: Izbija ponoć.

Sat počinje da otkucava ponoć. Nastavlja tiho dok junak govori.

Sada je samo poslednja, malena sveća ostala upaljena; krivi se, tamni, premda se još uvek ne gasi... Mislim da dolazi Miledi...

Otkucaji sata prestaju. Tišina. Čuje se kako se ključ tiho okreće u bravi.

GROF: Dašak hladnog vazduha, kao zadah iz tek otvorenog groba, ulazi s njom u sobu. Ona nosi ovaj hladni vetar u svojoj kosi, svojoj odeždi...

JUNAK: Poslednji maleni plamen odražava se u tim očima poput rane, osvetljava ih tako da se vidi kako su izvrnute nagore, fiksirane; ona ne vidi svetlo, mislim da sada ne vidi ništa. Ali nosnice joj blago podrtavaju, tako je lepa, tako dirljiva u svom krvlju umazanom neglizbe od vrlo retke, dragocene čipke.

GOSPODA BIN: Oseća miris krvi jednog Engleza, zna te. Nosić joj radi, trza se, trza, trza.

GROF: U svet je skliznula, kroz jedan od međuprostora između stvarnosti i mašte, poslednja majuša grančica tog genealoškog stabla Jupa Drveta koje je izniklo iz prepona Vlada Cepša i već čitav milenijum baca svoju otrovnu senku na sve Balkance... Čak i najpodliji davoli izbegavaju društvo vampira.

GROFICA: Ko je mrtav ipak nije mrtav, njegovo uništenje je neugasiva žed za životom, no ipak nemoguć da se živi! JUNAK: Cereći se, nasrnula je na mene.

Groficičin krik.

JUNAK: Hitro sam se izmakao u stranu, izbegavši njen zagrljaj, i uhvatio je za tanki zglavak. (Rvanje). Kako smo se samo borili! Njena snaga je bila veća od ljudske. Ali napokon sam je oborio na uski krevet i ošamario je, po svakom obrazu jedanput, što je lek za histeriju. (Dva oštra šamara.) Iako nerado udaram ženu.

GROF: Šta? Tučeš je? Digao si ruku na moju kćerku? Na naslednicu predela potpune tame? Na-

Ali, njegovo protestovanje, gubeći se, biva nadjačano ostrim, odlučnim glasom junaka

JUNAK: Sok je zaista prekinuo njen trans. Ramena su joj se zatresla, polako, polako je podigla glavu i okrenula ka meni te oči u obliku suze položenih na njihovim rubovima. Crte lica su joj se iskrivile. Iako su joj oči bile u obliku suza, nije mogla da zaplače. Uprkos tome, nastavila je da pokušava da to učini. Možda je čitav njen život bio osujećen pokušaj da zaplače.

Prostor spavaće sobe.

GROFICA: Ja nisam demon, jer demon je bestelesan; nisam ni fantom, jer fantomi su neopipljivi. Ja imam oblik; svoj sopstveni oblik, ali nisam živa, pa ne mogu ni da umrem. Potreban mi je tvoj život da potkrepi ovu fizičku predstavu. Molim te, daj mi ga.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Njene pune usne se razdvajaju; ona se smeši, ustaje, namiguje.

Osećao sam da sam shrvan najmoćnijom erotikom čari; samo me je napor čelične samokontrolne sačuvala da se ne stropoštam pred njene majušne noge.

Premda ja, koji volim bicikl i svetlost svakidašnjice, ne mogu, kad dobro razmislim, da uzmem očešća u ovoj sablasnoj šaradi. Moja umerenost mi to zabranjuje.

Spavaća soba.

GROFICA: Moj život zavisi od tvog. Žena sam, mlada i lepa. Dodi k meni.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) I tako se ona uvija na krevet, u čipki koja nežno pada oko nje, i ka meni pruža svoje bele ruke, dugačke ruke, s nokiama dugim kao trzalice za mandolinu... Blagosiljam sve hladne tuševe mojeg celibata. (Grofici.) Grofice, šape k sebi.

GROF: Šta? Šta

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Kada sam je uhvatio za zglavke kako bih njene ubilačke ruke zadržao dalje od sebe, ona napravi plačnu grimasu i malo se savi od bola, jer je bila osujećena, jadno, pokvareno dete. (Grofici.) Kada sam vas sinoć prvi put ugledao, pomislio sam da ste stvorenje dostojno beskrajnog sažaljenja zbog svoje lepote i usamljenosti.

GROF: (Prigušenim glasom.) Čudno... izgleda da se sada budi. Oči joj se bistre; zaustavljaju se na njemu. Kako su joj samo usne čiste i blede, usne koje nikada nisu — oh, nikada! Ah, da li je moguće-

Spavaća soba.

GROFICA: (Junaku.) Moj otac me voli i doveo je gospodu Bin iz Škotske, preko mora, da se brine o meni. Naučila me je kako da isisam krv iz mladih zečeva i s uživanjem im iskrckam košćice, dok smo čučale u vlažnom rastinju guštara kraj crkvenog dvorišta.

Ali odrasla sam i onda se više nisam zadovoljavala zečevima i jaganjcima i majušnim telicima kojima još uvek klekaju novorođene noge. Ne. Sada moram imati muškarce. I tako oni dolaze, ali nikad ne odlaze. Svi mrtvi.

Svi mrtvi.

Znam da sam nastanjena samo unutar svog tela; ja sam ja, no ipak nisam ja, kao da progonim svoj sopstveni oblik i osuđena sam da sa stidom i besom gledam njegove zverske postupke.

JUNAK: Gledajte! Opet pokušava da zaplače.

GROFICA: Moje rodbinske veze proganjaju me sa dnevnog svetla. Ja sam, samo, noćno stvorenje.

(Potpuno izmenjenim glasom.) Ja pripadam noći.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Lutajući, jedna tanušna ruka razvezuje vrpce njenog neglizbe. Ubrzo zatim, Grofica ostaje bez odeće i pada na pokrivač u najzavodljivijoj razuzdanosti. U svojoj glavi, čujem sve gudačke orkestre zavođenja kako svi zajedno sviraju u isto vreme. I tako me ona razbludno poziva da zakoračim u Julijin grob.

A ja sam, pri svojoj svojoj racionalnosti, bio dovoljno lud da krenem na biciklističku turu po Karpatima bez lijednog zaštitnog sredstva koja koriste lovci na vampire, bez venca belog luka, srebrnog taneta... Ali, jedino me uverenje da je ovo jedna, bolesna devojka održava u uspravnom stavu razuma, kada mi najobičnija čula govore da je najbolja stvar koja može da se uradi u ovoj prilici, bespomoćno se baciti na Groficu...

Akord onesvešćujuće muzike; naglo se prekida u sredini. Spavaća soba.

(Grofici, oštro, ali nežno.) Trebalo bi da vas odvedemo do Beča, gde bi doktori mogli da vas ispitaju. Ispružili biste se na terapeutskom kauču, a strogi, tihi, bradati psihijatar bi polako, u intervalima lečenja, iščakačio zbrkane uzroke vaše bolesti.

GROFICA: Zašto me se ne plašiš? Zašto ne prezaš od mojih ubilačkih prstiju?

JUNAK: Šta li samo može da misli vaša guvernanta, nikada ne podrezujete nokte. Tako fina dama poput vas, s pomodnim i neukusnim rukama.

GROFICA: Kineskinjama obogaljuju stopala, kao statusni simbol. Isto je i sa mnim; ja ne smem da koristim ruke kao ruke. Tri inča rožnatih izraslina štrči sa vrhova prstiju, zar ne vidiš... beskorisnih za sve osim za grebanje.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

JUNAK: Beskrajno dirljivim potezom, podvila je ruke ispod leđa, kao da ih se postidela, i kolebljivo mi se nasmesila.

GROF: (Slabim glasom.) Kćeri moja, o, kćeri moja! Da li te ja to gubim?

JUNAK: Bože mi oprosti, ni na kraj pameti mi nije bila strast! Samo da bih je utešio, uzeh je u ruke.

Spavaća soba.

Iznenadena, Grofica ispušta krik; krik se nastavlja u uzdah.

GROFICA: Kako si samo topao, kako me samo greješ...

GROF: (Prigušenim glasom.) Odjednom... teško... dišem. Devojčice moja mala! Zar me se ne sećaš? Ne sećaš se kako si sisala slasne košćice tek izleglih zečeva?

Spavaća soba.

GROFICA: Nikada do sada, u celom svom životu, nisam osutila toplinu.

JUNAK: (Prigušenim glasom.) S najpotresnijom bezazlečnošću prislanja glavu na moje rame i ja joj blago gladim raščupanu kosu.

Spavaća soba.

GROFICA: Ako vam otpevam svoju liebestod, nećete je razumeti.

JUNAK: Nikada nisam voleo Vagnera. Teška, dekadentna stvar.

Mislite li da biste mogli zaspati, draga moja?

GROF: ... Kašljem... Gubim dah...

JUNAK: (Prigušenim glasom.) Dovoljno je bogata da, mirne duše, plati lečenje. O, jadvica. Gdna nevolja.

Spavaća soba.

GROFICA: Osećam... obuzima me skoro zdrava po-spanost. Hoćeš li... da li biste hteli... da li bi mogli da me poljubite za laku noć?

Kasnije, upotrebila sam scenario *Vampirele* kao sirov materijal za kratku priču, *Dama iz kuće ljubavi*. Zanimljivo je bilo videti šta hoće a šta neće funkcionisati u uslovima proznog teksta. Ono što kratka priča nije mogla da sadrži bio je diskurzivni element u *Vampireli*. Pripovedna nit kratke priče nije stvarala dovoljno prostora da bi se uskladila epizodna uloga škotskog kanibala, Souni Bin, s njenim gajdama i proždrljivom decom, a ni nepokolebljivog pariškog nekrofila, Henrija Blota. Čak je i Vampirelin otac, Grof Drakula lično, bio prinuđen da se, poklonivši se, udalji iz pripovesti koja je postala »tanja«, konzistentnija u tonu i više govorila o sebi samoj, a manje o sopstvenim odjecima.

Na radiju, moguće je održati napetost poput oštrice brijanja između crne komedije i bizarnog patosa. (Jadno maleno biće, uzdiše Vampirelina guvernanta nad užasnom čežnjom svoje štićenice). Ovo je moguće zato što su bogate tekture radija u stanju da vešto prikažu dvosmislenost preko i iznad onih koje može da dočara štampana reč; sam ljudski glas pruža sve oblike suptilnosti u svojoj intonaciji. I tako je *Dama iz kuće ljubavi* gotska bajka o vampiru koji je to ne svojom voljom; radio drama, *Vampirela*, priča je o vampirizmu kao metafori. Nijedna nije ni bolja ni gora od druge. Svaka je, samo, potpuno dugačija.

Sve što sledi izgovara se prigušenim glasom.

Grof stenje.

JUNAK: Bio sam beskrajno ganut.

Nežno sam, svojim usnama, dotakao njeno čelo, kao da ljubim dete za laku noć.

GROF: Njegove čiste, blede usne na tvom čelu — ah! Neka se ovog trenutka na mene spusti blagosloveni mač, šiljati kolac!

Mukli udarac, kao po nečem vlažnom. Grof vrišti.

GROFICA: Oduvek sam znala da će me ljubav, istinska ljubav, ubiti.

GROF: ... aaagh...

JUNAK: Omlitavela je na mojim rukama, kao posle napada groznice. Uskoro će jutro; kukurikanje ovozemaljskog petla i prvi zrak svetlosti rastopiće ovaj gotski san rastvaračem nečeg prirodnog. Da, možda ću je odvesti u Beč; i podrezaćemo joj nokte i odvešćemo je kod nekog dobrog zubara, da se pozabavi njenim zubima.

Možda, možda... jednog dana, kada se izleći... majko, želim da upoznaš...

I njemu se, iako, spava. Grof stenje i krklja.

GROF: Da li će se milenijum zverstva završiti poljupcem?

JUNAK: Ima nekih stvari kojima, čak i ako su istinite, ne smemo da verujemo.

Stenjanje se utišava i gubi.

GROFICA: Postojala sam samo... kao simbolična formula. Bila sam žena, mlada i lepa.

JUNAK: Maleni uvojak poigrava joj nad čelom i pokreće se sa svakim njenim udisajem ili izdisajem... slatko. Tako slatko. O, ne verujem u vaše glupave bajke... to je samo histerija mlade devojke. Na ovom izolovanom mestu, Bogu izva kičme, s porodičnim portretima kao jedinim društvom.

Gledajte, sada spava dubokim snom.

[Zeva.] Baš bih mogao da i ja nakratko sklopim oči. Imao sam težak dan.

Ponovo zeva. Tišina. Disanje u snu. Poslednji, slabi Grofov jecaj.

Kukurikanje petla.

Kada sam se, osvežen, probudio, otkrio sam da u rukama stežem samo beli čipkani neglize malčice umazan krvlju, kao od ženskog menzesa.

Dnevna soba.

Kavez se otvara.

GOSPOĐA BIN: Leti, ptičice, leti!

Pesma ševe.

Pesma ševe.

JUNAK: [Prilazeći.] Šta, gospođo Bin, razmaknuli ste zavesel! Zaboga miloga, kakav pogled!

Otvaraju se prozori.

GOSPOĐA BIN: Pustimo dah svežeg vazduha u ovaj mauzolej... Veličanstveno jutro. Poslala sam čoveka da potraži vaš bicikl. Želećete da nastavite svojim putem, nakon što doručkujete.

JUNAK: Grofica...

GOSPOĐA BIN: Gorko žalim što ste nas posetili u vreme žalosti. Poslednja u lozi, razumete... služiće joj misu u kapeli. Ja lično, budući da sam ateista, neću joj prisustvovati. Naravno, u oporuci sam dobro nagrađena. Vraću se u Škotsku čim se zaostavština podeli i možda otvoriti školu za usavršavanje devojaka. Ili pansionat. [Ostro i duhovito.] A ne pekaru, budite sigurni.

JUNAK: Mogu li da vidim-

[Prigušenim glasom.] U svom poslednjem počinju, izgledala je malo starija, ali ne mnogo, u dobroj meri ružnije, budući da je izgubila sve zube i, zato što je izgubila privlačnost, po prvi put, sasvim kao ljudsko biće.

Točkovi bicikla okreću se po kamenitoj stazi. Ptice pevaju. I tako sam žurio kroz pročišćen i razborit jutarnji sjaj; ali, kada sam stigao u Bukurešt, saznao sam za atentat u Sarajevu i smesta se vratio u Englesku, da se ponovo pridružim svom puku.

Ritmični zvuci bubnjeva; iznad, Grofovo jezivo, posmrtno cerekanje.

GROF: Senka Kobnog Grofa diže se iznad svakog krvavog bojnog polja.

Svugde sam srušen; svugde, slavim svoje večno uskrsnuće.

S engleskog: Dorđe Jakov

Napomena prevodioca:

Tekst, ovde objavljen, deo je predgovora koji je u integralnom obliku objavljen u zbirki radio drama A. Karter — Come unto these Yellow Sands (Bloodaxe Books, 1985).

ALAS, ROMAN JEGULJE.

Gledala se u mrlji na plafonu, drhtava, i kapala po posteljini, iz crnog zrcala. Mamila u more Sargasko, dušu i dah, u mrežu, svežu riječ, elektricitet, magnetne talase. Mrave i kolibre u vaše kible mamila, u kolibe. Zebe, da ključaju jestru, karijes i ćutanje u vašim ustima, riječi u vjetru, vatru, pamuk duše na razboju. Ta crna udovica u pepelu, u paučini ispod sača. Srp. Sklupčan u staklenom zvonu, svjetleći na udici, taj drhtaj energije! Broš i crni flor, na repu paunovom. Pukotina na talasu, slamka u šaci, u čeljusti kitovoj. Crni ud. Ikra. Ugarak u kljunu čavke, sjenka surla na vodi. Kičma artiste. Kalemárov kardigram. Štap ateiste. Kljova. Topla slonovska balega i balega sparušena ispod kamilavke, balegaru na grbači, ljaga. Ta crna svjetlost, mjesečina. Omča! Đavolu otkinut rep. Suptilno izdužena riblja rečenica na kraju romana. Na kraju krajeva. Ožiljak na licu Janusovom.

Rajko Lukač

GUILLOTINE

Zivi medvedi ušli su u moju krv. Kako im je samo ananas tekao iz očiju. Oduševili su ih ljuljaške koje su tu videli! Sag, i ceo čihim koji im je mahao kao kostur u neku ruku bio je amblem njihovog života. Kao tečni čup što se sliva niz ruku koja je podsećala na more smokava, šašavi osmeh ih je sve prenuo. Zamirisalo je strašno na zgrušanoj brani koja im je bila poslednja prepreka — te su se valjali, ljubili, i lizali njen prah. Dah koji ih je osvežio podsetio ih je na taj mali piknik, (oni su se sad vozili u sopstvenim kolima) klečali su na kvrgavim kolenima (nepoznata je bila njihova pasija) i udisali kao burmut zvezdice što su preskakale orošena neba.

KORNJAČA

[Za Stevana]

Dvije stotine godina čekala je Kornjača na znak što će doći od njega, tvorca Enciklopedije — poetike o stvorenjima koja duh čovjekov razjaruju. I snivajući, pod oklopom, tijela ni topla

ni hladna, sada već mrtva, dostojanstvenija nego ikad, leži u glavi mahnitoga koji se posvećuje ozivljavanju cjelokupnosti životinjskoga svijeta. Bog mu u tome pomaže. Bog imitira Kornjaču

koja živa, zamišljena, čista sol tankočutnosti ležeći pod kamenom svijet obilazi i zmirka na pojave koje razumije drugačije od ostalih. Poeta razmatra tu novu metafiziku.

On ne vidi ni Boga ni Kornjaču, jer su oboje fluzija, baš kao i on sam koji o sebi razmišlja kao o sjeni koju je Bog pokrenuo prema onome mjestu koje je najpogodnije za zasnivanje

poetike. To je vrt u vrtu koji je Kornjača često posjećivala i nadala se njegovu dolasku, njegovim snovima, njegovoj inspiraciji, njegovoj duši. To je vrt poetike, vizija, zvjerinjak — Bestiarium.

Marija Čudina

Stevanu Novakoviću, u Beogradu,

17. 04. 1986. prepiske na zahtjev a posebno S. Gatariju — Milan Čufin

Vuk u oku, zmija na jeziku, plamen u srcu. Iskoči vuk, pojede zmiju, sazeže ga plamen. Ostadoh bez oka, bez jezika, moćna srca. Poljubih srce a ono zavole vuka, zavole zmiju. Videh da plamen poprima njihove oblike.

Dejan Đorić

ZAŠTO
BAS
ŽIVOTINJE